

Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів на уроці математики.

В умовах оновлення педагогічної парадигми навчання і виховання на сьогодні є ефективним. Лише в умовах і межах такої парадигми освіти, яка враховує рівень розвитку індивідуальних і особистісних якостей школяра та його творчих здібностей; коли забезпечується формування такого контингенту учнів, який характеризується інтелектуальною активністю, прагненням до здобуття знань, до наукової творчості; коли ведеться розробка і реалізація програм індивідуального розвитку і саморозвитку творчої особистості, а також забезпечується висока культура діалогу між учнями і педагогами; посилюється роль самостійної роботи перших, що дозволяє їм засвоювати знання у власному темпі [3,48].

Мета статті: дослідити процес розвитку творчих здібностей учнів початкових класів на уроці математики.

Тому, будь-який навчальний заклад має бути складовою загальної системи розвитку творчо обдарованих і талановитих учнів - майбутніх дослідників, науковців, які нарощують ефективність навчально-виховного процесу на основі активного використання сучасних психолого-педагогічних теорій, що адекватно відображають його спрямованість на розвиток творчої особистості школяра.

Аналіз педагогічних літературних джерел стверджує, що поняття «обдарована дитина» трактується як здібність досягати найвищих результатів в інтелектуальній і художній галузях; володіння незвичайними психомоторними і спеціальними здібностями; високий рівень розвитку будь-яких здібностей. Здібності - це властивості індивіда, що є передумовою успішного виконання певних видів діяльності. Вони не є природженими, а соціально набутими.

Природженими є задатки - певні анатомо-фізіологічні особливості організму, передусім мозку і органів чуття, на сприятливому ґрунті яких розвиваються ті чи інші здібності. Ще в дошкільному віці (4 - 5 років) дитина намагається активно пізнавати світ через систему запитань «чому?». Отже, на відповіді на запитання - це початок осмисленого навчання, яке спрямоване на освоєння дитиною основних понять і законів світу. Тому саме тут необхідно закладати «внутрішні мірки» краси, гармонії, пізнання. Принциповим є питання: за допомогою яких засобів та методів. Це не знання у готовому вигляді, які даються нашим учням у нашій школі, а саме процес здобування знань з докладанням власних зусиль, відкриттями, пошуками, переосмисленнями, здібностями, мисленням, почуттями та уявою. Ось саме з такими міцними підвалинами повинні приходити учні до початкової школи.

Процеси навчання в початковій школі - це період остаточного «цементування» підвалин психічної діяльності людини, від якості їх залежить подальша доля творчих здібностей людини; можливості активного їх розвитку забезпечують ріст таланту, виводять його на норму життя та діяльності людини.

Таким чином, проблема криється у відсутності розуміння механізмів творчих здібностей, які породжують талант учня. У більшості систем початкового навчання саме талант є тільки далекою метою, а не інструментом досягнення творчості.

Одним з важливих напрямів діяльності вчителя у загальноосвітній школі є його робота з учнями, які мають особливі здібності. Вони характеризуються порівняно високим розвитком мислення, довготривалим запам'ятовуванням навчального матеріалу, добрими навичками самоконтролю в навчальній діяльності, великою працездатністю. Їм притаманна неординарність, свобода думки, багатство уяви, чіткість різних видів пам'яті, швидкість реакції та ін.

Зміст шкільного курсу математики передбачає засвоєння учнями певної системи математичних знань, умінь і навичок. Але не можна зводити все математичне навчання у школі до передачі учням визначеної суми знань і навичок. Це обмежувало б роль математики в загальній освіті. Тому перед школою стоїть важливе завдання математичного розвитку учнів. Математичні здібності - це здатність утворювати на математичному матеріалі узагальнені, згорнуті, гнучкі й обернені асоціації. До складових математичних здібностей слід віднести:

- здатність до формалізації математичного матеріалу, відокремлення форми від змісту, абстрагування від реальних ситуацій і їх кількісних відношень та просторових форм, оперування структурами відношень і зв'язків;
- здатність до узагальнення матеріалу;
- здатність до оперування числовою і знаковою символікою;
- здатність до логічних міркувань, пов'язаних з потребою доводити, робити висновки;
- здатність до скорочення процесу міркувань;
- здатність до переходу від прямого до оберненого ходу думки;
- гнучкість мислення незалежно від впливу шаблонів [2, 27].

Переконуємося, що математика сприяє виробленню особливого виду пам'яті, яка спрямована на узагальнення, творення логічних схем, формалізованих структур, виховує здатність до просторових уявлень.

Традиційна методика навчання математики спрямована здебільшого на розвиток пам'яті учнів, а не творчого компонента їхнього мислення. Як наслідок, багато дітей ростуть недогадливими, не виявляють допитливості, самостійності у пошуках способів виконання завдань. Тому для забезпечення розвитку творчої особистості слід впроваджувати систему нестандартних завдань. Аналізуючи різні види нестандартних завдань, ми переконалися, що найбільший вплив на розвиток математичних здібностей школярів мають вправи: 1) логічного змісту; 2) комбінаторні; 3) з елементами дослідження; 4) на кмітливість.

Роботу з обдарованими дітьми потрібно починати з перших днів їх перебування в школі. Цікаві вправи, уроки-подорожі, ребуси, головоломки все це сприяє розвитку мислення учнів. На обличчях учнів можна спостерігати подив, інтерес і радість від здогадки. А для вчителів важливо не тільки викликати інтерес, а й утримати його, зробити стійким на довгі роки. Для цього необхідно продумати організацію роботи на заняттях. При викладанні математики перед учителями стоїть актуальне для сучасної школи: розвивати логіку мислення, формувати вміння розв'язувати задачі з нестандартними умовами, «будити» думку учня. На уроках математики з перших кроків дитини має переважати не стале твердження: «Роби як я», а «Чому я так роблю?».

Ефективною та цікавою на уроках математики є робота з використанням системи підказок. Система підказок підштовхує напрям думок у тому чи іншому руслі, заставляє дитину брати активну участь в розв'язанні задачі, створює ситуацію успіху - це набагато корисніше, ніж звичайне споглядання за розв'язуванням задачі вчителем.

Одним із методів розвитку творчих здібностей є розв'язування задач декількома способами. Це змушує учнів шукати найоптимальніший метод, а пошук - це вже творчість.

Зрозуміло, що навчальна робота у школі впродовж дня поступово стомлює дітей, знижує їх увагу й працездатність. Тому важливо ненадовго переключити увагу учнів на інший вид діяльності тоді їх працездатність швидко відновиться [1,47].

Отже, взаємозв'язок мислення, почуттів та уяви є механізмом творчої дії учнів початкової школи. Адже психологам і педагогам добре відома роль позитивної оцінки як засобу створення позитивних емоцій, бадьорого настрою, що допомагають підвищенню успішності та продуктивності навчання. Саме тому вчитель повинен вірити в сили кожного учня, надати йому можливість розпочати знову і знову, долаючи труднощі розвитку. Тільки мудре доброзичливе ставлення першого вчителя сприятиме адаптації учня до нового виду діяльності -учіння.

На жаль, не всі вчителі відповідають належним критеріям, і, як наслідок -психотравмуючі ситуації, які несприятливо впливають на психічний стан дітей, руйнують гармонію дитячого таланту, замість того, щоб стрімко його розвивати. Крикливий і роздратований вчитель, котрий не бажає чи не може себе стримувати, негативно впливає на психічне самопочуття та працездатність дітей, викликає у них емоційно-негативні переживання, стан тривожного очікування і невпевненості в собі, почуття страху й незахищеності. Ще гірше, якщо призводять до психічних травм ситуації, викликані неправильною поведінкою педагога. Вони можуть створюватись вибірково, стосовно окремих учнів набираючи форм упередженого ставлення до них. Учні молодших класів гостро відчують недоброчливість учителя. Це провокує посилення тих рис, якими подібне ставлення викликано: нехтування навчальним предметом, подальше зниження успішності, грубість у відповідях. У школі повинна панувати атмосфера серйозності, діловитості, порядку. Взаємна привітність без фамільярності, справедливості без колючої прискіпливості, доброта без лестощів, порядок без жорсткого педантизму, і, головне, систематична і цілеспрямована розумова та психомоторна діяльність учня, - ось чого треба прагнути в роботі.

Висновок. Вище сказане дозволяє стверджувати, що на сьогодні проблематика розвитку математичних здібностей молодших є актуальною і потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел та літератури.

1. Кондратьєв Л.І. Як підтримати інтерес до математики в учнів з різними здібностями/Л.І. Кондратьєв//Обдарована дитина.-2007.- №5.-с.42-47.

2. Мельник О.К. Розвиток творчого мислення учнів при розв'язуванні логічних завдань/ О.К.Мельник//Обдарована дитина.-2005.-№3.- с.25-27.

Науково-методичний журнал «Початкова школа». Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів на уроках математики//2014. №2.-с.48-50.